

Asia: Lausuntopyyntö Elementis Minerals B.V. Branch Finland Sotkamon kaivos ja tehdasalueen tarkkailuohjelmaesityksestä (KAIELY/419/2015, LAPELY/1757/2019)

Kainuun ELY-keskus, Lapin ELY-kesk. kalatalousv.
kirjaamo.kainuu@ely-keskus.fi, kirjaamo.lappi@ely-keskus.fi

Lausunto

1 Johdanto

Kainuun ja Lapin ELY-keskusten kalatalousviranomaiset ovat pyytäneet Luonnonvarakeskuksen lausuntoa Elementis Minerals B.V. Branch Finland Sotkamon kaivos- ja tehdasalueen tarkkailuohjelmaesityksestä. Tarkkailuohjelmaa päivitetään kaivoksen ympäristölupapäätösten, mm. Papinlammen rikastushiekka-altaan korottamista koskevan Pohjois-Suomen AVIn päätöksen johdosta. Luonnonvarakeskus on 17.6.2024 lausunut Kainuun ELY-keskukselle Elementis Mineralsin kaivannaisjätteiden ja vesienhallinnan ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta (Luke Dnro 1997/00 04 05/2024). Luonnonvarakeskus keskittyy lausunnossa oman toimialansa asioihin eli pääasiassa kalatalouteen vaikuttaviin asioihin.

2 Lausunto

Elementis Minerals B.V. Branch Finlandin Sotkamon kaivos- ja tehdasalueen käsitellyt jätevedet johdetaan Lahnasjokeen, joka laskee Oulujoen vesistön Nuasjärveen Jormaslahdelle. Suunnitelman mukaan tehtaan sisäisten vesien ja tehtaalta lähtevien vesien sekä kohdevesistöjen pintavesien laatua seurataan useilla näytteenotopisteillä sekä Lahnasjoella että Nuasjärvellä. Luonnonvarakeskuksen asiantuntemus ei riitä arvioimaan näytteenoton riittävyyttä näytteenoton frekvenssin ja analyysivalikoiman osalta. Suunnitelmasta ei kaikilta osin käy selville, lasketaanko purkuvesien osalta haitallisten aineiden pitoisuuksien keskiarvot ja kokoomanäytteiden pitoisuudet virtaamapainotteisesti vai ei. Virtaamapainotuksen käyttäminen antaisi luonnollisesti paremman käsityksen purkuvesien ympäristövaikutuksista. Huomiota kiinnittää myös se, että jätevesien toksisuustestejä tehdään esitetyn tarkkailuohjelman mukaan vain kolmen vuoden välein. Toksisuustestien kohdalla tosin todetaan, että ".....testit uusitaan, mikäli jäteveden laatu prosessimuutoksen seurauksena toiminnan aikana muuttuu....". Jäteveden laatu voi muuttua myös muista syistä kuin prosessimuutoksista, esimerkiksi malmin laatuun tai jätevesien käsittelyyn liittyen. Luonnonvarakeskus katsoo, että viittaus prosessimuutoksiin on tässä tarpeeton. Olennaista on, että tarkkailu tuottaa ajantasaiset ja luotettavat tiedot jäteveden laadusta ja sen aiheuttamista riskeistä ja ympäristömuutoksista.

Jormaslahdella Nuasjärvessä seurataan kaloihin kertyvien metallien pitoisuuksia. Tarkkailuohjelmaesityksen mukaan kalojen metallipitoisuuksia analysoitaisiin kolmen vuoden välein, ja tarkkailualueelta sekä vertailualueelta tutkittaisiin muikkuja, kuhia, haukia ja ahvenia, kutakin lajia viisi kappaletta. Luonnonvarakeskuksen näkemyksen mukaan viiden kalan näyte on pieni, ja luotettavampaan tulokseen päästäisiin tutkimalla useammasta kalayksilöstä otettu näyte ja analysoimalla näytteet kalayksilöittäin. Lisäksi metallianalyysieihin pyydettyjen kalojen pyyntiajankohta tulisi vakioda elokuulle, jolloin vuosien

väliset vertailut olisivat mahdollisia ja alueelta pyydetty kalat olisivat todennäköisemmin paikallisia.

Lahnasjoen alaosalla tehtävät sähkökoekalastukset tulisi tehdä suositusten mukaisesti elo-syyskuussa ja saaliin käsittelyssä tulisi lähtökohtaisesti mitata ja punnita kaikki kalat yksitellen ja kirjata tiedot kalayksilökohtaisesti maastolomakkeelle ympäristöolosuhteiden lisäksi.

Nuasjärveen johdetaan jätevesiä myös Terrafame Oy:n Sotkamon kaivokselta. Kaivosten jätevesien vaikutus on ollut Nuasjärvessä keskeinen huolenaihe jo lähes vuosikymmenen ajan, ja vaikutukset näkyvät Nuasjärvessä mm. sulfaattipitoisuuksien nousuna. Elementisin tarkkailuohjelman hyväksynnän jälkeen Terrafame Oy ja Elementis Mineralis Oy yhtiöt sopivat yhteistarkkailun järjestämisestä niin, että se kattaa molempien yhtiöiden Nuasjärven alueelle sijoittuvat tarkkailuvaatimukset.

Nina Peuhkuri

Kehittämispäällikkö, johtava tutkija

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 17.10.2024 klo 13:40:48.

Lausunnon valmistelija(t):

Ari Leskelä

Pekka K Korhonen

Liitteet:

Tiedoksi: